

Opinia w sprawie

wydawania produktów leczniczych osobom niepełnoletnim
i możliwości żądania okazania dowodu tożsamości przy sprzedaży.

W trakcie pracy w aptece farmaceuci nader często spotykają się z dylematem, czy mogą wydać produkt leczniczych nie tylko ten wydawany na receptę lekarską lecz również lek zaliczany do kategorii OTC osobom małoletnim. Nie wymaga dowodzenia, że każdy lek nawet wydawany bez recepty użyty w nadmiarze bądź też bez właściwych wskazań zdrowotnych jest szkodliwy dla zdrowia a niekiedy nawet dla życia ludzkiego.

Nadto kwestia ta jest nader ważna zważywszy na postanowienia Kodeksu Etyki Aptekarza RP, które w art. 19 ust. 2 stanowią, iż „Aptekarz unika działalności przyczyniającej się do zwiększenia konsumpcji produktów leczniczych” a także „Aptekarz dba o racjonalną terapię środkami leczniczymi nie umniejszając praw chorego a jednocześnie zapobiega nadużywaniu i marnotrawieniu leków” (art. 25 ust. 1 KEA RP).

Żaden z przepisów szeroko pojętego prawa farmaceutycznego nie wskazuje kiedy farmaceuta może odmówić wydania leku osobie niepełnoletniej. Co prawda art. 96 ust. 5 pkt 2 e Prawa farmaceutycznego przewiduje możliwość odmowy przez farmaceutę wydania produktu leczniczego, wyrobu medycznego lub środka spożywczego specjalnego przeznaczenia „ ale tylko wówczas gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie co do wieku osoby, dla której została wystawiona recepta.

Z tych też względów przy rozpatrywaniu powyższej kwestii koniecznym jest przeanalizowanie przepisów kodeksu cywilnego, które regulują stosunki cywilnoprawne w tym sprzedaż towarów i usług, które są czynnościami prawnymi dokonywanymi przez sprzedawcę i kupującego.

Zgodnie z art. 11 k.c. pełną zdolność do czynności prawnych posiadają osoby pełnoletnie.

Osoby, które nie ukończyły 13 roku życia oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie w myśl art. 13 nie posiadają zdolności do czynności prawnych a co za tym nie mogą zawierać umów w tym umów sprzedaży. **Jak stanowi art. 14 ust. 1 k.c. czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych jest nieważna.** Co prawda ust. 2 art. 14 k.c. dopuszcza ważność umowy zawartej przez osobę niezdolną do czynności prawnej z chwilą jej wykonania, jednakże wyjątek ten dotyczy umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, jednakże zakupu produktów leczniczych – zgodnie z doktryną a także z logiką każdego człowieka nie można uznać, jaką drobną, bieżącą sprawą życia codziennego.”

Dlatego też wg OIA w Łodzi sprzedaż w aptece produktu leczniczego, wyrobu medycznego, środka spożywczego specjalnego przeznaczenia osobie, która nie ukończyła 13 roku życia nie jest dopuszczalna.

Małoletni, którzy ukończyli 13 lat a nie osiągnęli pełnoletności, w świetle art. 15 k.c. mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Co do zasady (przepisy szczególne mogą stanowić inaczej) do ważności czynności prawnej dokonanej przez osobę posiadającą ograniczoną zdolność do czynności prawnej niezbędna jest zgoda jego przedstawiciela ustawowego (z reguły rodzica), która może mieć miejsce również po dokonaniu danej czynności prawnej (po zakupieniu produktu leczniczego). Również w tym przypadku nie można uznać, że zakup jakiegokolwiek leku należy do kategorii czynności drobnych, codziennych.

W świetle powyższych uregulowań prawnych – **farmaceuta ma prawo odmówić sprzedaży** produktu leczniczego, wyroby medycznego, środka spożywczego specjalnego przeznaczenia – osobie, **która w ocenie farmaceuty nie ma ukończonych 18 lat**. Odmowa sprzedaży leku czy też realizacji recepty przez osobę niepełnoletnią jest nie tylko prawem ale i obowiązkiem farmaceuty, od którego jako profesjonalisty wymagana jest większa staranność przy wykonywaniu umowy sprzedaży (art. 355 & 2 k.c.). W tej sytuacji to osoba zainteresowana (osoba kupująca lub realizująca receptę) winna udowodnić, iż jest osobą pełnoletnią. Farmaceuta nie musi żądać przedstawienia dowodu osobistego (nie jest zresztą uprawniony do żądania okazania dowodu osobistego), może natomiast i powinien w sposób grzeczny acz kategoryczny odmówić wydania leku podając przyczyny odmowy leku lub realizacji recepty (wątpliwości co do wieku kontrahenta). Jednym z takich dowodów jest okazanie dowodu osobistego bądź innego dokumentu, na podstawie którego można ustalić wiek i tożsamość (zdjęcie) osoby kupującej. Należy pamiętać, że umowa sprzedaży jest umową dwustronną i każda ze stron umowy ma prawo żądać od drugiej strony przedstawienia dowodu, iż jest uprawniona do zawarcia umowy. Dowodem posiadania uprawnień przez farmaceutę do zawarcia umowy jest fakt zatrudnienia go w aptece i dopuszczenie do wykonywania obowiązków pracowniczych, ciężar udowodnienia faktu pełnoletności ciąży natomiast na drugiej stronie umowy - kupującym.

adwokat Alicja Rychlicka-Ziepułt.